

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ : DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ : DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal : Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:
egész évre 100 K., félévre
50 K. Egyes szám ára 3 K.

Prédikáció reformáció emlék- ünnepén 1922 október 31.

A. i.: I. Kir. 17.24: *És mondta az asszony Illyés-
nek: Most tudtam meg,
hogy te Isten embere vagy
és hogy az Úrnak beszéde
a te ajkadon: Igazság.*

Szeretett Gyülekezet! Izrael történetének nagyon szomorú szakasza volt az, amelynek folyamán a szent leckebe szavakat intézte a szárófatai özvegy asszony Illyés prófétához. Az a fényes nap, amely gazdagsággal és dicsőséggel ott delelt a harci dicsőségű Dávid s a békés bölcsességű Salamon uralkodásának egén, nagyon lehanyatlott, nagyon lealkonyult. A hatalmas ország, amely Libánontól le Gazáig, a Földközi tenger keleti partjától be az Eufrates folyóig hordozta meg dicsősegesen a csillag paizsos zászlót; a választott nép birodalma, melynek fővárosába idegen királyok, idegen királynék jartak tanácsért, kegyelemért: ketté szakadt s a ketté szakadt darabokról letördeleztek, leszakadoztak, lemaradoztak az ősi dicsőség szerzeményei.

De nem ez a szétszakadás és megkisebbedés volt a nagyobb baj; hanem annak a léleknek a megromlása, amely léleknek tisztasága, egészsége, ereje, hatalma volt az alapja, gyökere minden nagyságnak, minden dicsőségnek. A széthasított, ledarabolt fatörzs esonkja helyén új, egészséges, erős hajtásokat, törzseket sarjazt az egészséges gyökér; a korhadt, rothadt gyökérbe azonban belehal, belevész a jövődő sarjadzás reménye; sőt leszárad róla a törzs is, lombjának minden levelével, virágaival. Az Úrnak beszéde, amire a szárófatai özvegy asszony reáismert az Illyés prófeta ajakán; az igazság, amely a kegyelemmel egyesülve eltörlé a bűnt; mind az, ami a lélekből kifejti, kitermeli az Isten dicsőségére szolgáló érzelmeket, eszméket, gondolatokat, elhatározásokat: szóval a minden bölcsességnek kezdete: az Isten félelme; az istenfélelemből eredő szeretet, béke, tiszta erkölcs, munka, önfeláldozás: ezek romlottak meg a választott nép lelkében a trón magasságától kezdve lefelé a jobbágyokig. És ez a lelki romlás volt a nagyobb baj: mert ez lelki halál volt.

Ennek a romlásnak volt tüzes ostora Illyés. A tüzes ostor nem válogatott. Reá csapott a koronára is. A Kison patakja mellett meg épen karddá változott és 450 prófétának, Baál utálatos papjainak vérént ontotta bele a patak medrébe, hogy ezzel a vérrel mossa le az egy igaz Isten tiszteletén s a nemzet becsületén ejtett gyalázatot.

Akinek az Úr beszéde, vagyis az igazság van az ajakán, az nem szokott a világnak kedveskedéseket mondani. A bűneiben rajta ért és megbántott haragvó világ aztán üldözéssel fordul ellene. Ilyen üldözés elől fut, menekül a hatalmas Illyés prófeta is, aki szívesen állott volna meg ellenségei előtt, szívesen halt is volna meg, ha az Úr ki nem jelentette volna, hogy szüksége van az életére, munkájára, küzdelmeire, bizonyágtételeire. Tudta tehát, hogy az életével kell elősegíteni az Isten munkáját. Az Írás szerint nem is látott halált, hanem elevenen emelte égbe az érette jövő kegyelem.

Nem szegény volt tehát a futása; hanem Isten iránti engedelem s a megunt élet folytatásával nagyobb áldozatot hozott az igazságnak, mint amilyen lett volna számára a „békesség követe“, a különben is kívánatos halál. Isten parancsára egy szegény öreg asszonyhoz futott, aki fiával együtt ott állt már kétségbeesve az éhhalál előtt. Egy marok lisztecskéje volt már csak az özvegynek s a korsója alján egy kevés olaj. Magoknak is kevés, másokkal megosztva még kevesebb. A mások közé természetesen nem számította Istent, az Ő lelkét, az Ő emberét. Nem tudta, hogy azok akarnak osztozni vele, akikkel osztozni nem fogyatkozás, hanem növekedés minden jóban. „Nem is fogyott el sem a vékabeli liszt, sem pedig a korsóbeli olaj nem kevesbedett“. Ezen a részen tehát eloszlott az özvegy asszonynak minden aggodalma.

Hanem akkor meg a fia lett beteg és „a betegsége felette nagy vala annyira, hogy már a lélekzete is elállott“. A szegény édes anya szíve szorongásának kínjai között méltatlan váddal támad a vendég prófétára: „Mit vétettem ellened Istennek embere? Azért jöttél hozzám, hogy eszembe juttassad álnokságomat és megöljed az én fiamat?“. A prófeta a méltatlan vádra csudatevő

jósággal felelt. Visszatérítette a gyermekbe az elszállani készülő lelket s átadta az anyjának, mondván: „*Lássad, él e te fiad*“. Az édes anya öröm könnyein által megismeri az igazságot s a megbántott prófétának s rajta keresztül a próféták küldőjének: a hatalmas és irgalmas Istennek ezekkel a szavakkal ad beismerő, bocsánatkérő elégtételt: „*Most tudtam meg, hogy te Isten embere vagy és hogy az Úrnak beszéde a te ajkadon: igazság*“.

Szeretett Gyülekezet! A most vázolt bibliai igaz történetet úgy kívánom kezelni, mint valami képet, hasonlatot. Előképét, hasonlatát a magyar reformáció történetének. A szegény özvegy asszony: Magyarország, kinek ura elesett, elveszett a mohácsi síkon. Az özvegy asszony fia: a magyar nemzeti lélek, a géniusz. Illyés próféta pedig az Úrnak beszéde: az igazság: a reformáció.

Szét volt szakadozva a mi országunk is a reformáció kezdő korában. Észak, kelet, dél hulló csillaga honfi gyászunk könnytengerében hunyt el; nem úgy, mint nemzeti nagylétünk idején nagy birodalmunk széles határait nyaldosó tengerekben. Nagy Lajos, Mátyás büszke birtokának maradéka két részre szakadva tépte egymást versengő pártok gyűlöletével. Nekünk se a testi szakadás, a földi esonkaság volt a nagyobb bajunk; hanem az a lelki romlás, amelynek ingoványába belesülyedt a megtartásra és építésre alkalmas erő. Az evangéliom diadala I. István korában által vezérelt bennünket a sötétségből a világosságba; a pogányság lelki szegénységéből a Jézus királysága kincseinek gazdagságába. Földnek sava, világnak világossága lett magyar hazánk itt a keleti sötétség határán. A keresztyénség valláserkölesi-erővel világhatalom.

Aztán a középkor sötétsége mi ránk is reánk borult. Az egyházból hatalom lett; nem szolgálat. A papokból: a szegény, szerény, alázatos Jézus köteles követőiből a világi gazdagság, fényesség, hatalom, erőszak, henyélés és erkölestelenség baáljának papjai. Lánc kötözte le és por lepte be a bibliát, amelynek forrásából pedig minden kornak, minden nemzedéknek, minden embernek külön-külön kell szomjúhozva és szabadon merítenie és külön-külön újra meg újra önvívódás és önépülés útján Krisztus képére átteremtődnie. Az evangéliom életével vele veszett, vele halt a nemzeti élet is. Ami ártott az evangéliom tisztaságának, az homályt vetett a nemzeti eszme fényére is. Hazánk, szegény özvegy asszony fiával: az árva nemzeti lélekkel az éhhalál rémes tanyáján várta a közelgő halált.

És nem a halál jött, hanem jött Isten küldötteként, az új megváltás Illyése: a reformáció. Idegenkedve fogadta az ország. Még a különben satekintetű Werbőcziek is megkápráztak és megtévelyedtek; sokan az „uralkodó“ egyház nagyjai, papjai meg azt hitték, hogy álnokságukat eszükbe juttatni jött a reformáció, mint ahogy az özvegy asszony gondolta Illyés próféta felől. Nem vették észre, hogy a reformáció a „*mélység kulcsait*“ hozza, amelyekkel új élet forrása nyílik meg a haladokló fiú: a nemzeti géniusz előtt.

És a magyar reformáció csakugyan hozta is

nemcsak a krisztusi tanok tisztaságát, nemcsak az evangéliom helyre állított jogait, nemcsak az istenfiúság méltóságát, nemcsak az evangéliom által megvilágosított keresztyénség Istennek tetsző életét, szabadságát; hanem hozta a császári és egyházi hatalom, a Róma és Bécs szövetségese által halálra ítélt és halálra keresett magyar nemzeti szellem megkegyelmezését; megszabadítását, feltámadását is. Oh! a tüzszekeű Illyés: a reformáció épen jókor érkezett. A lélegzete is elállott már a fiúnak. És ez az ország, mint magyar nemzeti nyelvű, szellemű, erkölesű független szabad ország meg is halt volna örökre, feltámadás reménye nélkül, ha a reformációnak, a reformáció istenembe-reinek ajakán idejében meg nem jelent volna magyarul az Úrnak beszéde: az igazság.

A sötétség fel-fel ködlik. A jelenések könyvének hamis prófétája még nem vettetett a kénköves tóba; még vissza-visszajár elhíttetni a földnek lakosait babonás jelenettel. Be akarja vonni csalárd lepellel a reformáció fényét; le akarja tépni homlokáról a történelmi babérokat; és ki akarja kezéből csavarni a fegyvereket, a lelki fegyvereket, amelyek egyedül alkalmasak, — mert lelkiek —: a nagy bűnös erősségekre lerontására.

Szeretett Gyülekezet! Szerencsétlen hazánk-nak most sem a testi szakadás, a földi esonkaság a legnagyobb baja; hanem a lelki romlás; az elhajolás az egy igaz Isten törvényeitől; az a nagy szakadás, amely az evangéliom tisztasága és a keresztyénség tényleges állapota között tátong; az az ellentét, amely a szájak beszéde és a cselekedetek között vagy. Reánk a reformáció által megoltalmazott és érvényesített evangéliom hű követőire vár első sorban a feladat, hogy a romlást meggyógyítsuk, az elhajolást kiegyenesítsük, a szakadékot áthidaljuk, az ellentétet megigazítsuk. E feladat sikeres megoldása azon fordul meg, hogy kiszabadítva magunkat a világ csalárdsága által vetett hálókából, törökből, vermekből; meny nyire tudunk hívek maradni az Isten beszéde igazságához, hogy életünkben milyen valósággal, tisztasággal, erővel, hatalommal, szentséggel tud megjeleníteni és érvényesülni az idvesség egyedüli királya: Jézus. Ha hívek maradunk: eljő az idő s már nincs is messze, mikor ez a szegény özvegy asszony szegény Magyarország, ki most halálra vált fiának, nemzeti lelkének, jövődjének halálos ágya felett igaztalanul vádaskodik, így fog szólni a magyar reformációhoz: „*Most tudtam meg, hogy te Isten embere vagy és hogy az Úrnak beszéde a te ajkadon: igazság*“. Amen.

Dr. Baltazár Dezső.

Egyház

A diakónusokról.

(Vége.)

A diakónusok kötelessége a segélyezés eszközeire való lelkiismeretes gondviselés is. A diakónia

a maga bevételeit több forrásból meríti. E célra szolgálnak:

a) A vasárnapi, ünnepi és esketési istentiszteletek alkalmával rendezett templomi gyűjtés, kollektálás. Az adakozás a keresztyén istentisztelet lényeges alkatrésze, mikor abból, mit az Istentől kapott, juttat a szűkölködők számára is. A templomi gyűjtések föl vannak osztva a diakónusok között. Minden istentiszteleti gyűjtéshez két diakónus jelenléte szükséges. Nagyobb templomokban rendszeren nyolcan foglalkoznak kollektálással. Templom után a begyűlt összeget megszámlálják és jegyzékbe veszik. Egyik diakónus a pénzt magához veszi és bejegyzí a maga pénztári naplójába is, a másik pedig az előbbi által aláírt jegyzéket átadja a diakónia pénztárnokának, aki azt bevezeti a maga számadási könyvébe. A diakónus csak megszabott összeget tarthat magánál. Azért a gyűjtött összegből a többletet átszolgáltatja bejegyzés ellenében a pénztáros diakónusnak. A nála levő pénzből adja a diakónus a kiutalt segélyt. Ha nem volna nála a szükséges summa, úgy azt előlegezheti jegyzék mellett a pénztárnoktól.

b) A diakónia ingó és ingatlan vagyonának jövedelmei. Ezek külön leltárba vannak véve. Ezek kezeléséről és gyümölcsöztetéséről külön számadást vezet a pénztáros.

c) Ajándékok, hagyományok a diakónia részére. A diakónia bevételeit szaporítja az a jelenség, hogy azok a szegények, elhagyottak, akikről a diakónia gondoskodott és ennek az ápolása alatt haltak meg, vagyonukat a diakóniára szokták hagyományozni, valamint az is, hogy azok, akik váratlanul egy időre váltak keresetképtelenné, s így az elszegényedés megelőzésére részesültek segélyben (de nem kölcsönben!), miután visszanyerték munkaképességüket, az élvezett segélyt bőségesen megtérítik. De e visszafizetésre senki sincs kötelezve.

d) Az év bizonyos szakában e célra tartani szokott pénz és termény, ruha, lábbeli stb. gyűjtése. Államtól, községtől vagy magánosoktól hozzájárulást csak kikötés nélkül fogadhat el a diakónia. Ez az eset más egyházakra nézve is.

A diakónus pontos jegyzéket vezet minden adományról, amely hozzájutott és minden kiadásról, amelyet megbízásból tett. De ezeket számon tartja a diakónia pénztárosa is. Az évi leszámolás ideje április hónapja. Ekkor beszámol minden diakónus az évi bevételeiről és kiadásáról. A diakónia minden ingó és ingatlan vagyona az egyház tulajdona, de ez azokat más célokra nem fordíthatja. Esetleg a diakónia pénztárából a felsőség jóváhagyásával kölcsönt vehet föl.

A diakónus a diakóniától sem bérbe, sem kölcsönt nem vehet, neki semmit nem szállíthat és tőle semmit sem vásárolhat.

A diakónusnak kötelessége mindent elkövetni a diakónia jövedelmének fokozására, de egyúttal azt sem szabad felednie, hogy a rászorultak segítése és nem vagyongyűjtés a feladata. Ha rendkívüli idők: háborúk, elemi csapások, járványok nagyban tenyésztek a pauperismust, ilyen szomorú, nehéz

körülmények között attól sem szabad visszariadnia a diakónia embereinek, hogy tökepénzét egészében a nyomor enyhítésére fordítsák, az ingatlanokat áruba bocsássák, amint teszi ma pl. az amsterdami református (hervormed) diakónia, amely házeit eladja, hogy hivatásának megfelelhessen és az évi hagyományok révén majdnem megtérül eme kiadása is. A diakónia tarthat fenn: szegény-, árva-, kórházakat stb. Ha ezeket anyagi ereje nem engedi, úgy vállalja magára szegényeinek, árváinak, elaggottjainak tartási, ápolási költségeit, szem előtt tartván Augustinus mondását, amely szerint nem a drága ércedények, hanem a lelki edények megtartása az egyház feladata, híven, képviselvén Laurentius nézetét, aki az egyház kincsei után kutató ellenségnek az egyház szegényeit mutatta meg ilyenekül.

Ezeket szem előtt tartva, igen vigyázni kell a diakónus megválasztásánál, hogy belőlük a lelki fogékonyság ne hiányozzék. Rendszeren középsorsú emberek közül kerülnek ki: kiscgazdák, kiskereskedők és kisiparosok, tisztviselők a diakónusok, akik bizalmat tudnak kelteni a gazdagokban, akiket adakozásra bírnak, mint a szegényekben, akikkel Krisztus nevében és szellemében gyakorolják a könyörületesség munkáját.

A magyar református egyházban hiányzik a diakónusi hivatal és a munkássága így csak rendszertelenül hat. Még magyar szavunk sincs rá, annyira idegen tőlünk e hivatal. De reméljük, hogy egykor meghonosult lesz nálunk is. A magyar református egyház, ha multja örökségéhez és hivatásához hű akar maradni, a diakónusi hivatal beállítását sokáig nem halogathatja, mert e tisztség által lesz egyházunk igazán társadalmivá, szociálissá a szó eredeti, el nem ferdített értelmében. A világi hatóságoknak, társadalmi egyesületeknek és magánosoknak kizárólag e tért át nem engedheti a saját kára nélkül. A felekezeti köziség, mint a külföldi példák bizonyítják, a református szellemnek és öntudatnak elszintelenítésére vezet e téren is. Tegye meg minden intézmény a kötelességét és ebben járjon elől az egyház. Az előbbieket végezhetik e széleskörű munkának valamely speciális ágát, de egyházunk a lényegéből folyó, a biblicitás által követelt munkásság mezejét parlagon heverni nem hagyhatja. A világi hatóság a tapasztalat szerint elkeresztyéntelesíti az embereket még a szeretet tevékenységével is: mi tehát a Krisztus nevében igyekezzünk teljesíteni feladatunkat mindenkinek az üdvére.

A református egyház a maga alkotmányával előljárt a politikai alkotmány kiépítésében. E feladatunkat meg kell valósítanunk a szegényügy terén is. Öseink reformációját nekünk e tekintetben tovább kell fejlesztenünk. Míg a világi hatóság magához engedi jönni a szegényeket: ez, mint az Isten kegyelme a bűnösöket, úgy keresi az özvegyeket, árvákat, betegeket, elaggottakat, elhagyottakat, foglyokat és teszi az egyházat a szeretet élő, cselekvő igéjévé. Hadd legyen ennek a megvalósulása nálunk a kül református egyházakban

a mult században felébredt neokálvinizmus egyik gyakorlati eredménye! Az egyház szellemében nem politikai, társadalmi vagy gazdasági kérdés, nem rendeletadás, hanem az evangéliom szellemében való szeretet tevékenység gyakorlása ez.

Filep Gusztáv.

Tárca

Megnyitó

a debreczeni H. Ö. T. október hó 31-én tartott reformációi ünnepéye alkalmából.

Mélyen tisztelt Hallgatóság!

Amikor a reformáció szót halljuk, különösen október 31-én, általában úgy gondoljuk, hogy egyetlenegy reformáció volt, az t. i., amelyik 405 évvel ezelőtt egy ilyen napon kezdődött. A tény azonban az, hogy amiképen a reformáció szó visszaalakítást jelent, tehát bárminek visszaformálását valamely régebbi alakjára: így lehet reformálni, visszaalakítani az egyházat is különféle alakra s a történelem tanúsága szerint nemcsak egy, hanem legalább három reformációt találunk a XVI. században.

Az egyik az, amelyik Sváje köztársaság szabad falajából sarjadt ki, kezdeményezője a lánglelkű Zwingli, betetőzője a fennkölt szellemű Kálvin; ez a reformáció az evangéliom szikla fundamentomáig nyújtja gyökerét és arra az alakra igyekszik visszaalakítani az egyházat, amilyen az az újszövetség idején, vagyis az apostoli korszakban volt.

A másik reformációnak szülőföldje Szászország, otthona a német föld, kezdődik a prófétai bátorságú Lutherrel. Nem kevésbé elszánt és munkás, mint ikertestvére, ám a szemé előtt lebegő az az esemény, amelyet megvalósítani óhajt, nem az újszövetségi gyülekezet, hanem a II. századvégi keresztyén egyház volt. Luther Márton a gyermek- és ifjú korát a római katolikus képzetek körében töltvén el, nem tudott szakítani több olyan dologgal, amelyekkel az evangéliom alapján szakítania kellett volna, amelyeknek kezdetei már a II. század végén megvoltak. Ezért reformált ő a II. századvégi egyház képére és hasonlatosságára.

A harmadik reformáció angol földön hajtott ki; magán viseli a szigetország kelta és germán vegyülékének sajátos jellegét. A reformációnak ez az iránya azonkívül, hogy elfogadta a helvét hitani elveket és a nemzeti nyelvet, sok olyan elemet meghagyott a szertartásban és a szervezetben, amelyek a II—V. századból erednek. Helyes volt-e, nem-e a reformációnak, a visszaalakításnak mintájául venni az V. századbeli egyházat? most nem vitatom, ám azt állíthatom, hogy az angol nemzet természetének az ilyen megoldás volt a megfelelő.

E három reformáció mellett helyet foglalhatna a negyedik reformáció is, amely a római katolikus egyház kebelében a tridenti zsinat alkalmával tör-

tént, amikor is a jelenvolt püspökök a XVI. század elején megromlott egyházat a Hildebrand szellemében a III. Incék uralkodó egyházi alakjára akarták visszaformálni. És úgy látjuk, hogy ez a törekvés, az ilyes reformálási irányzat ma is megvan ebben az egyházban.

De hát, ha ennyi reformáció volt, melyik az igazi, a helyes, a követésre méltó? Egy képpel próbálom megvilágítani.

A sziklából bővizű forrás fakad; éltető, üdítő vize erőt önt mindenkibe, aki iszik belőle. A forrásvíz tova hömpölyög, medret ás magának, majd folyammá szélesül s végre tóvá terül. A víz azonos a forrásnál és a tóban. Egyszer csak azt veszik észre, akik a tóból merítenek, hogy a víz megromlott, káros anyagok kerültek bele, az álló víz nem tud kellőleg frissülni a tó fenekén felburjánzott hinártól és egyéb megromlásra alkalmas gombáktól. Mit cselekesznek?

Egyik nekilát hatalmas gépezetekkel és irtja a fertőzést okozó növényeket, óriási hullámokat vet, felkavarva a tavat felszínétől az aljáig, hogy a víz frissüljön. Ilyen a római katolikus egyházban folyt és most is tartó reformáció, mert ott a medret mindig takarítani kell.

A másik rész elindul a forrás felé, de nem megy tovább a folyammal s mikor látja, hogy ott már kevesebb a rontó csira, azoknak ellensúlyozására sőt önt a vízbe fertőtlenítő szerül. Ilyen az anglikán egyház reformációja, amelynek mindig éberem kell ügyelnie arra, hogy ismét és újból öntse az esetleges megromlást megakadályozó evangéliomi sőt az egyházi szervezetbe.

Ismét mások felmennek a folyó mellett, el addig, ahol a mederben való csörgedezés kezdődik s ott lehajolva merítenek az örök élet vizéből, nem törődve azzal, hogy néhány szemernyi iszap is belecsapódhatik az edényükbe a partról. Ilyes, vagy ehhez hasonló a szász reformáció követőinek a munkája és helyzete.

Míg ismét mások elmennek a közsiklához és poharaikat odatartva, közvetlenül onnan merítik az örök életnek lelki szomjúságot oltó üde cseppjeit. Akik ekképen cselekesznek, azokban ismerhetünk magunkra, a helvét irányú reformáció követőire.

Őseink, református eleink négyszáz évvel ezelőtt visszamentek a forráshoz, sok tusakodás, viaskodás után letelepedtek a kútfőnél és ittak a Közsiklából, aki a Jézus Krisztus. A mi kötelességünk ezen a napon erről az eseményről nemcsak megemlékezni, hanem a mélyen tisztelt Hallgatóságot arra is figyelmeztetni, hogy egyen-egyen kiki akár fakupával, akár arany serleggel, de mindennap járuljon ehhez az ősök által megtalált, megismert, örökségül fogadott és reánk hagyományozott elegyítetlen tisztaságú. Forráshoz és igyék annak vizéből az örök életre.

Ezzel az emlékeztetéssel a reformáció évfordulóján rendezett emez ünnepélyt megnyitom.

Dr. Erdős Károly.

Közélet

Tetemrehívás.

— Tragédia a parókhián. —

Kovács Károly, volt fűzesgyarmati lelkész-testvérünk halála fölött nem lehet sablonos nekrológgal napirendre térnünk. Az ő halála egyfelől tetemrehívás; másfelől intőjel nemcsak nekünk, lelkészeknek, hanem az egyetemes egyháznak és vezetőinek is.

Tetemrehívás! Kovács Károlynak, az egri református egyház megszervezőjének élete, sorsa tragikus. Nagy dolgokat hord lelkében, a megvalósításnak minden általa vélten tőle függő feltételével.

Midőn egri boldog otthonából, gyülekezetéből lejön az Alföldre: Fűzesgyarmatra, — hol megválasztása elő- és utójátékából eredő hidegség fogadja — magával hozza egri sikereinek újabb alkotásokra sarkaló tudatát; egri hiveinek fényes elismerését; háliját, mely később, testi összeroppanása szomorú idején, annyiszor adta ajkaira a költő sóhaját: „Bár maradtam volna benne végig! . . .“

A választási harcokból született — tehát természetellenes keletkezésű és a jövő fennállás semmi igaz biztosítékát magával nem hozó — unitárius egyházzal sikeresen veszi föl a nem keresett harcot. Belmissziói tevékenysége visszahódítja a kitérők jelentékeny számát és alakjait. De a belső építéssel együtt munkába veszi gyülekezete külső megépítését is.

A gyarmati iskolaépületek tarthatatlan állapotán végigtekintve, hatalmas központi iskola terve fogamzik meg szervező agyában.

Államnál, konventnél egyházmegyei elnökség méltányoló támogatása mellett lázas tevékenységgel járja ki a modern kultúra minden követelményével konstruált iskola felépítéséhez szükséges anyagokat; és egyházának legkisebb megerőltetése nélkül épül s fedél alá kerül az ő gyarmati lelkészkedésének egykor büszke emlékéül hivatott impozáns iskolatömb, melyhez hasonlóval a messze Alföld nagy egyházai sem dicsekedhettek volna.

Nem keresi a mai szokásos úton az olcsó népszerűséget. Él nagy terve keresztülvitelének, míg annak súlya alatt testileg összeroppan, nagy alkotása befejezésének közvetlen küszöbén.

Az alkotó kéz szélhűdötten megbénul; tétlenségre kényszerül akkor, midőn legnagyobb szükség volna rá: a világfölfordulás idején. E számításba nem vett ellenséghez, a testi benuháshoz ekkor odaáll másikul a soha előre nem látó és áldozathozatalra önként soha nem kész *szűkkeblőség*: az alföldi nagy egyházak gazdagságának ez a közismert lenyűgözője és holt tökévé merevítője ott, hol a lelkészen kívül nincs más vezetője a rendkívüli és ideális alkotásoknak: amivel az akadályokat ismerni nem akaró Kovács Károly testi

épségének idején nem számolt, amit számításba nem vett.

Íme a Kovács Károly tragikumuma. Nem gondolt a saját összeroppanására; nem akarta igénybevenni azt az épen alföldi gazdag egyházakban nagyon nehéz helyen levő áldozatkészséget. Mint egy meg nem érdemelt ajándékot akarta tenyerén vinni azt a remek alkotást, azt a páratlannak álmódott és tervezett iskolát őt meg nem értő egyházának — eleven szentül az őt meg nem értőn gáncsolóknak fejére.

Mint Kovács Károly alkotásokra hivatott élete derékba törésének hirdetője ott áll ma is Gyarmat legszebb terén a befejezetlen iskola, amihez előbb 1915-ben csak ezrek, majd későbbi években százezrek s ma milliók kellenének. Azonban a szűkkeblőség irányító hiányában az elsőhöz sem nyitotta meg zsebét. Kovács Károly tragikus élete itt befejezést nyert. Ami azután ő reá következett: az a hű szolgának kálváriajaratása volt.

A hatalmas lelki erő győz a hatalmas akaratú ember testi benuháshoz annyira, hogy a háború végeztével az addig helyettesített lelképásztor ismét kezébe veheti hivatala vezetését káplán segítségével.

Az egyházmegye vezetősége támogató jóakarattal áll mellé. De jön az intrika; az összekötés révén, de minden kvalitás nélkül kathedrára vadászó és a mindenre kapható tömeggel operáló demagógia, háttérben a gyarmati közvéleményül magát feltoló kétszáz-neves listának piacra dobott jelszavával: Nyugdíjba a nyomorék pappal!

A vezetőség és értelmiség érthetetlen passiv szerepléssel assistál a kálváriára hurcolásnak, amelynek egyik jelenete a Golgotán tomboló elvadultságra emlékeztet: Ha Isten fia, szálljon le a keresztről!

Nem példátlan eset, hogy a kathedrában szédülő lelkész az úrasztalánál végzi a vasárnapi funkciót is. Így néhai Juhász Sándor barátom, előbb szentleányfalvai, majd roffi lelkész is cselekedte idegbetegsége idején és nem nehézményelték. Kovács Károlytól követelték az egyébként templombajárással nem dicsekedhető listások, hogy a szószéken prédikáljon. Szegény jó Kovács Károly segítséggel fölment a szószékbe s minden kifogás nélkül elvégezte az istentiszteletet s aztán leült fönn a kathedrában; a gyülekezet távozott, de két listás bentmaradt, várt. Kovács leszólt, hogy vége az istentiszteletnek, mit várnak?

— Azt akarjuk látni, hogy jön le — felelte a két pogány.

A demagógia most kerületen és egyházmegyén egyszerre indítja meg ellene az ostromot. Az egyházmegyei nyugdíjbizottság a balláb korlátozott képességében nyilvánuló benuháshozon kívül semmi olyat nem konstatál, ami miatt a szellemi képességében teljesen ép Kovács Károlyt nyugdíjba kellene küldeni.

És Kovács Károlynak mégis nyugdíjba *kell* menni. Elkészül a gyülekezet és lelkész közötti egyezség, amikor aztán Kovács Károly *maga kérve-*

kéri az egyházmegyét, hogy erősítse meg az egyezséget, tudván, hogyha akadály gördül az elé, egyezés nélkül kell mennie a nyugdíj mai nyomorúságába, nagy és a családfőre még nagyon rászorult családdal s koldus tarisznyával!

És kívánsága szerint lett!

Az egyezségben kikötött javadalommal nyugdíjba ment.

Hogy aztán mi történt, elmondja az ő tragédiájának rohamos lefolyású végjelenete.

Végig kell szenvednie kálváriájának utolsó stációját. Ki kell költöznie a paróchiából. Jön a mindenekben ártatlan utód, annak beiktatása.

Hogy mindez micsoda lelki megrázkódtatás egy családjával szemben még kötelességeket érző, szellemi lelki intaktságának még teljes tudatában levő embernek: azt csak az érzi át és érti meg, aki az ő kálváriajárását érző és megértő szívvel, lélekkel közelről látta és aki annak a bensejében tusakodó emésztődő embernek lelkébe látni adatott.

Mikor e sorokat távol gyülekezetemtől és nem mehetve a nemes jó barát és lelkész — testvér temetésére — írom: Kovács Károly ravatalán pihen. A hatalmas lelki erő végre csatát vesztett az utolsó hetek izgalmaival szemben. Az egymásután jövő rohamok alatt végkép összeroskadt a gyöngye porhüvely. Családja, mely aggódó félelemmel nézett a paróchiából kiköltözés és azzaljáró izgalmak elé; családja, melyért a kényszerült nyugdíjazást is reménykedve fogadta; családja, az a minta pap-család, ott áll az elárvult kálvinista pap-családok golgotái útján. A ravatalra omló könnyek, a főliskongó jajjok tetemre hívják egyházunkat, mindnyájunkat!

Kovács Károly béna keze kimutat koporsójából: Paptársak! Ma nekem, holnap nektek! A demagógia és a demagógiának lábat-engedés sorsom osztályosaivá tehet „egyezség” nélkül is. — Videant consules!

A változott idők keresztül gázoltak nyugdíjtörvényünkön. Vissza a régi earthakhoz! Vissza a nem is rég még kigúnyolt sós, faggyús stb.-is díjleveleken keresztül a kipróbált múlthoz: *lelkész nyugdíja a káplán!*

Tóth József.

Különfélék

Lelkészwálasztás. A sárospataki református egyház megüresedett lelkészi állására Forgács Gyula péczeli református lelkipásztort választotta meg. Az országosan ismert nagy tudású, tenni tudó és kész férfiú előtt hatalmas tér nyílik a bodrogsági Athénében, egyben ott tanuló ifjú Timotheusainknak eggyel több jeles oktatója lesz. Ad multos annos.

Egyházkerületi képviselőkül megválasztottak a folyó hó 3-án tartott szavazatfelbontás szerint a következők: Karai Sándor (debr. kollégium), S. Szabó József (főgimn.), Dr. Veress István (tanítóképző), Dr. Papp Ferenc (leánygimn.), Fási Kiss István (tanítónőképző), Dr. Gergely György (mára-

marosszigeti jogakadémia), Körber Tivadar (Békés), Horváth Ferenc (Karczag), Soós József (Kisujszállás), Borsos Károly (Mezőtur), D. Nagy Sándor (Hmvásárhely), Köblös Samu (Hajduböszörmény), Márk Imre (Hajdunánás) tanári és Uray Gyula (Derecske), Császár Péter (Hmvásárhely), Simon Károly (Hajdunánás) és Dobó Sándor (Hajduböszörmény) tanítóképviselők. A tanítóképviselőkre beérkezett szavazatokból még Sebestyén Béla kapott nagyobb számú szavazatot.

A debreczeni tanyákról s általában Debreczenről erősen torzított képsorozat jelent meg a múlt napokban egyik fővárosi lapban. Mivel mi politikával nem foglalkozunk, meg sem említettük volna ezeket a nyilvánvaló ferdtételekkel teljes cikkeket, mert azok beállítását pártpolitikai tendencia sugalta. Hogy mégis itt szó esik erről, oka az, hogy egyik egyházi laptársunk, valónak gondolván a cikkíró adatait, leköszölte annak egy részét. Erre tájékoztatásul csak annyit, hogy Debreczen területén tizenhárom tanyai iskola működik, egyik-másik több évtized óta, de mindegyik a háború előtti időből. Így az írás-olvasás rendszeres megtanulására az alkalom meg van adva. Két év óta, legalább is három ünnepnapon kimegy minden tanyára egy-egy lelkészi férfiú és ott az igehirdetésen kívül keresztel, esket, úrvacsorát oszt és konfirmál, amint épen a szükség kívánja, tehát a lelki szükségletéről is gondoskodva van azok részére, akik ilyenkor az istentiszteletet felkeresik. A tiszántúli egyházkerület a tanyai iskolák számára *Vallástani Kézikönyv*-et is dolgoztatott ki (szerzője Nagy Sándor vallásoktató lelkész), amely 1914-ben jelent meg Debreczenben. Hogy még sok tennivaló van ezen a téren, azt elismerjük és a hiányok, bajok megszüntetésére törekszünk is, de viszont a becsületes munka eredményeit letagadni nem engedjük.

A Református Magyar Lelkészek Egyesületének tanfolyama folyó hó 2-án reggel fél nyolckor kezdődött dr. Baltazár Dezső elnök áhítatával. A tanfolyamra több mint száz lelkipásztor jött össze, akik az előadásokat odaadó buzgósággal és dícséretes szorgalommal látogatják. Lapunk zártáig dr. Erdős József, dr. Révész Imre, dr. Varga Zsigmond, Pongrácz József, dr. Tankó Béla, dr. Erdős Károly, Marton János, Czegléd Sándor és dr. Vass Vince tartottak tartalmas előadást és Juhász László gömöri esperes két ízben áhítatot. A tanfolyamról s a kongresszusról jövő számunkban lesz szó bővebben.

A Debreczeni Kálvinisták Templomegyesületének kitéréseket és házassági megegyezéseket ellenőrző szakosztálya folyó hó 3-án ülést tartott, amelyen Dr. Erdős Károly imádkozása után Dr. Tankó Béla mélyen járó, élvezetes és gondolatokban gazdag előadást tartott arról, hogy „Miért szép a mi hitünk?” Az előadáson s az azt követő szakosztály ülésen, amelyen Dr. Balla Bertalan egyik elnök mondott megnyitó beszédet, részt vettek a R. M. L. E. tagjai is, akiknek részéről Czegléd Sándor alelnök válaszolt a meleg üdvözlésre,

majd Szilva István felsőfugödi és Réthy László magyaregresi lelkipásztorok szolgáltak gyakorlati tanáccsal tulajdon tapasztalataikból. A tanulságos estét Dr. Révész Imre imádkozása rekesztette be.

Október 31-ét a kollégium a hagyományos keretek között ülte meg. Délelőtt 10 órakor a Nagytemplomban dr. Baltazár Dezső püspökünk szolgált, akinek beszédét lapunk vezető helyén adjuk. Reggel 8 órakor a főgimn. Ifjúsági Gyülekezet, fél 12 órakor a gályarabok emlékoszlopánál a Hittanszaki Önkepző Társulat, 3 órakor a tanítóképző-intézet és 4 órakor ismét a H. Ö. T. tartott sikerült ünnepélyeket.

Dr. Nagy Zsigmond emlékének megörökítése. A debreczeni református főgimnázium kitünő és messze földön híres tanárának, a múlt tavasszal hirtelen elhunyt Nagy Zsigmondnak emlékére ez év nyarán 10 évi találkozóra összegyűlt tanítványai 3000 koronát adtak össze. Ez összeghez nemrégén Nagy Ida óvónő, a testvéri szeretettől és kegyeletes érzéstől vezetettve, 2000 koronával járult. Hiszünk, hogy hálás szívek ez összeget még növelni fogják és a jeles tanár emlékéhez méltó alapítványt jétesítenek nevére a debreczeni főgimnáziumban.

A keresztyén diákmozgalom imanapja. A Keresztyén Diákok Világszövetségének f. év tava-szán Pekingben tartott gyűlésének határozata sze-rint az imanap minden év novemberének harmadik vasárnapján, vagyis ez esztendőben november hó 19-én tartatik meg. Legközelebb közzé fogjuk tenni azt a felhívást, melyet a Magyar Evangéliomi Keresztyén Diákszövetség ilyen alkalmakkor intéz-ni szokott egyházainkhoz és a nagyközönséghez.

Dicséretes jótékonyság. A debreczeni refor-mátus főgimnáziumban tanul egy elhagyatott, apátlan, anyátlan árva fiú; szorgalmas, igyekvő, jóra-való diák, akiből a hazának derék fia lesz. Hogy tanulni tudjon, két nemeslelkű ember sietett támo-gatására s fizette ki tápintézeti és egyéb díjait. *Szücs* Béla debreczeni sertéskereskedő e célra 10 ezer koronát adományozott, dr. *Péchy* Sándor ügy-véd pedig 4250 koronát ajánlott fel. *Lukács* Aladár szintén debreczeni cipőkereskedő ingyen cipővel látta el ezt az ifjút. E nemes cselekedetek önma-gukban hordják dicséretüket s másoknak is köve-tendő például szolgálnak.

Burgonya-gyűjtés a kollégiumi tápintézet segé-lyezésére. A gyűjtő-bizottság ezen a helyen ismétli a külön levélben, a nt. lelkész urakhoz intézett kérését a burgonya adományok ügyében. Nevezete-sen kéri a gyűjtő-bizottság az aláírott s így meg-ígért adománynak egyházanként való összegyűjtését; ennek befejeztéről az adomány mennyiségéről, valamint arról, hogy melyik vasúti állomáson lesz a burgonya legcélszerűbben feladható, pontos érte-sítést a kollégium pénztári hivatalhoz. Az össze-gyűjtés esetleges költségét a kollégium kész hordozni. Az összegyűjtött adományt kéri védett helyen elrakni. Ha a tudósítások minden helyről beérkez-tek, akkor lesz a gyűjtő-bizottság abban a hely-zetben, hogy a beszállítás kérdésében intézkedhetik. Erről külön értesítés megy minden egyházhoz.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

Körlevél valamennyi kebelbeli Nagytiszt. Lelkészi Hivatalnak.

Nagytiszteletű Lelkész Úr! Az ORLE. tulaj-donát képező, hasznát Kálvineumunk javára adó, népünk, gyülekezeteink vallási élete öntudatos-ságának mélyítését célzó, *Magyar Naptár*-unk kéz-irata a nyomdában van. Pár hét alatt elhagyja a sajtót. Szerkesztője Beke Antal. Írói a legkiválóbb-jaink közül valók. Terjedelme, nagysága a mult éviével azonos. Árát ezidőszerint, a folyton emel-kező drágaságra tekintettel, nem közölhetjük, de a lehető legméltányosabb és legjutányosabb ösz-szegben lesz megállapítva.

Most már remélhetőleg nem szorul újabb bizonyításra, hogy a legközelebbi években ré-szemről annyira emlegetett vigyázás és az arra intés, felhívás nem volt indokolatlan. Ez évek eseményei bőségesen tanítottak bennünket arra, hogy gyülekezeteink tagjait milyen szempontokból kell lelkükben megerősíteni, s milyen irányban szükséges ismereteiket bővíteni. Állítom, hogy még mindig küzdelmes időkben, s még nagyobb megpróbáltatások előtt is állunk. A lélekalászás minden fondorlatával dolgoznak sorainkban. Mély öntudatos-ságra, s jól felfegyverzettségre van szük-sége gyülekezetünk minden tagjának, hogy a külön-böző kísértésekkel megküzdhessen. A mi egyházunk-nak kevés a papja. Papoknak kellene lenni a gyü-lekezeti tagoknak is az ilyen viszonyok között. — A Magyar Naptár — mint eddig is, a mostani szer-kesztési modorában — minden sorában szem előtt tartja a fentieket s mint egyetlen kálvinista nép-olvasmány igyekszik híveinknek a megtisztított igaz-ságokat, a védekezési eszközöket, a hitünkhöz, egy-házunkhoz való ragaszkodás erősítésének módját felmutatni, eljuttatni. Erre szolgál az elmúlt nagy idők történeteibe való visszapillantása, a jelen ese-ményeinek igazságos feltüntetése, s a jövőre való tanácsa. Azért tisztelettel felkérem Nagytisztelete-det, hogy méltóztassék minden erejével odahatni, hogy a legalkalmasabbnak látszó módon gyüleke-zeteink életébe, a magyar kálvinista családok tűz-helyéhez e naptár vezettessék be, s a szószékről erre híveink figyelme hathatós ajánlás kapcsán fel-hívassék.

Fentieket, vallási, egyházi életünk érdekében ismételten hangsúlyozva, buzgóságteljes munkálko-dását kérve, vagyok

Debreczen, 1922 október 28.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

3627—1922. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A tiszántúli református egyházkerület rend-kívüli intéző-bizottságának 361—1922. sz. alatt hozott határozatában nyert meghagyás szerint,

tudomásul vétel s az összes egyházközségekkel leendő közlés kérésével tudatom az Országos Közalap Végrehajtó Bizottságának következő értesítését:

„Országos zsinatunk addig is, míg a magyar országos református egyházi közalapról szóló egyházi IV. t.-c. szerves reformjával foglalkozhatnék — kimondja, hogy a közalaphoz minden egyházközség, az egyháztagok lélekszáma után fejenként és évenként egy koronával tartozik járulni.

Az 1922. évre ezen felemelt járulék az 1910. évi népszámlálás alapján állapítandó meg; 1923-tól kezdve pedig az 1920. évi népszámlálás alapján.

Megjegyezzük, hogy az 1922. évre külön járulékkimutatás nem készítendő, hanem az előző évi kimutatásban foglalt összegek szedendők be tizenkét és félszeres összegben.

Debreczen, 1922 október 27.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Baltazár Dezső.
püspök.

Pályázati hirdetés.

A makói református egyház pályázatot hirdet a belvárosi s.-lelkészi állásra, melynek javadalma: havi 3000 kor. és ugyancsak havonként 30 klg. búzának napi ára. Egy szobából álló lakás és évenként fél öl fa. A különböző intézeteknél végzendő hitoktatásért külön díjazás.

Kötelességei az E. T.-ben előírt kötelességek. Állás azonnal elfoglalandó.

Pályázati határidő november 15.

Makó, 1922 október 27.

Nagy Károly,
elnök-lelkész.

Pályázat.

Az ilki református egyház másod tanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalom: egyháztól évi 100 korona. Fizetékiegészítés az államtól. Két kisebb szoba, konyha, kamarából álló lakás. Kert helyett 20 korona.

Kötelesség: a kijelölt osztályok vezetése, kántor-tanító helyettesítése.

A kommunizmus alatti magatartást igazoló bizonyítvánnyal is felszerelt kérvények november tizenkettőig a lelkészi hivatalhoz küldendők. Ilk (Szatmár m., posta: Vásárosnamény). Menekül t, vagy B. lisztás férfi tanítók előnyben részesülnek. Állás azonnal elfoglalandó.

Csere: 48 hold föld, 4 öl tűzifa (ötödik öl az iroda fűtéséhez), 58 köböl termény, jó fagygyú és egyéb járandóságokkal dotált lelkész, hasonló javadalmazású lelkésszel cserélni óhajt. Cím a kiadóban.

Hirdetés.

A derecskei református egyház segéd lelkipásztort keres. Bővebb felvilágosítással a lelkipásztori hivatal szolgál.

Debreczen szab. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület
„MÉLIUSZ“ könyvkereskedése
DEBRECZEN.

Körlevél helyett!

Nagytiszteletű Lelkész Úr!

Az új református énekes könyv második kiadásának iskola kötésű példányai 16°-rét alakban kb. november végére megjelennek. Ára papirkötésben K 170.—, félvászon kötésben K 190.—, egészvászon kötésben K 210.—. Egyes példánynál 10%, 50 példányon felüli rendelésnél 25% engedményt adunk. Ajánljuk Nagytiszteletű Úrnak, hogy szükségletét már most rendelje meg, hogy a megjelenéskor a tömeges rendelések miatt fennakadás ne történjék, mert a rendeléseket a beérkezés sorrendjében intézzük el. A magas postai utánvételezési költség miatt legajánlatosabb az összeg előre való beküldése 3% forgalmi adóval és a felmerülő postaköltséggel együtt

5 kg-os csomagba 15 drb zsoldár megy, postadíja	K 134.—
10 kg-os „ 31 „ „ „ „	K 234.—
15 kg-os „ 47 „ „ „ „	K 334.—
20 kg-os „ 64 „ „ „ „	K 434.—

Az első kiadás díszkötésű zsoldárjaiból, mely versebe van szedve, még rendelkezünk néhány példánnyal:

vászon párnázott díszkötés, vörös metszéssel, tokban	K 1000.—
„ „ „ arany „ „	K 1200.—
valódi bőrkötés, arany metszéssel, tokban	K 2000.—

„MÉLIUSZ“
KÖNYVKERESKEDÉS
DEBRECZEN.